

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 47, godina XXIV
maj, 2019. [str. 189-191]

© Monos 2019

Hakija Ahmetaga, *Bosansko–danska knjiga*

*JU Opća biblioteka Tešanj, 2015., 430
str.*

Zanimljivom knjigom pod naslovom *Bosansko-danska knjiga* iskazana je očita želja da se, u zadnji čas otmu od zaborava i ostave u amanet potomcima, a radi poruke i pouke prvo: kazivanja o rodoslovlju Ahmetagića i njenim rodbinskim, ili udadbeno-ženidbenim, vezama sa drugim familijama, i drugo: da se sačuva istina o jednoj prognaničko-izbjegličkoj putešestviji. To su dva pripovjedačka damara u kojima pulsira pripovjedačke *Bosansko-danske knjige*. Ili. Moglo bi se kazati, da ta dva pripovjedačka damara *Bosansko-danske knjige*, autor Hakija Ahmetaga, izuzetno motiviran, dovodi do savršenih završnih ganglijarnih kazivanja, iskazujući osjećaje važnosti detalja i pojedinosti o događajima i likovima, i da bi u neka buduća vremena, ti detalji i pojedinosti, mogli biti i mnogo važniji, nego li u vrijeme kada se o njma pripovjeda. I sam dvočlani naziv knjige *Bosansko-danska* na osoben način obujmuje i uokviruje dvopolne sadržaje knjige, ili dvojne u smislu dva prostora, bosanskom i danskom prostoru, i u smislu neke dvovremenosti, tj. davno prošlo vrijeme, koje je uglavnom i bh. prostor i neko skoradišnje, koje, uslovno rečeno pripada danskom prostoru.

Ahmetaga je svojom *Bosansko-danskom knjigom* pokazao da se, o traganju po trajanju jednog prezimena i o porodičnom izbjegličko-prognaničkom bjelosvjetskom tumaranju, može napisati obimna knjiga zanimljivog sadržaja, brojnih dokumenata i podataka, i činjenica, i ovo je svojevrsna povijest na mikroplanu.

Knjiga je refleks i refleksija autora, njegov izraz i odraz njega, njegova sjenka, svojevrsni pečat njegova stila i njegove osobnosti svakojake naravi – kulturološke, sociološke, intelektualne, emocionalne, psihološke, odgojne i svakog drugog autorovog specifikuma koji ga definiiraju kao jedinstvenog i neponovljivog kao takvog.

Pripovjedačka narav autora Ahmetage je neobična i veoma rijetka i veoma zanimljiva. Karakteriziraju je: Pripovjedačko vrijeme, to jest vrijeme u kojem autor pripovijeda, to je često aoristno i vrijeme kondicionala, i na taj način autor tokove radnje iz davne, pa i prдавne–pluskvamperfektne prošlosti čitatelju približava do najbliže prošlosti, do neposredno svršenog vremena, i čini je interesantnijom i dojmljivijom. Uz to, u autorovom pripovijedanju vrlo su česti krunji složeni glagolski oblici, koji ne dopuštaju čitatelju opuštenost pri čitanju, već ga drže u jednom grču i naboju rečeničnog razumijevanja. Također, vrlo je znakovito i to da je ovo knjiga autorove ispovijesti, njegov lični doživljaj i proživljaj, a Ahmetaga nije odabrao *ich formu* pripovijedanja, niti *er formu*, no, zanimljivo, pripovijeda nam u *wir (mi) formi* – svjesno s ciljem da sva njegova zbilja, zbivanja i događanja i ne pripadaju samo njemu, no Ahmetagama – potomcima prababe Ahmet-age, što im imade biti pedigreeom–ali i svim prognanim, izbjeglim i raseljenim, pa i inim bivšim agama i begovima, čiji agovati i begovati nestaje prije sedamdesetak godina, a čije i potvaranje i rastvaranje još traje. Tokovi radnje se odvijaju uglavnom hronološkim pripovjedačkim redom, ali ima i retrospektivnih narativa i pri tome se koristi i digresijama. Tim čestim digresivnim kazivanjima, ne želeći ništa ostaviti nejasno, nerazjašnjeno, autor doseže do u pripovjedačku poru, a da se, opet, čitatelju ne izgubi osnovna pripovjedačka nit. Rekao bih da je to umješno pripovjedačko umijeće autora Ahmetage. Leksika i rečenička konstrukcija je, opet, ono što karakterizira osobenost kazivanja Hakije Ahmetage.

Pripovjedačkim manirom, kakav je autora Hakija Ahmetaga, mogu pripovijedati samo oni koji su, iščitavajući brojne knjige, spoznali mnogobrojne različite stilove naracije.

Ono što objedinjuje sve sadržaje ove knjige, što ih sve prožime i obgrljuje sa dvije

korice, i mogao bih nasloviti knjigu tako, je riječ **traganje** – i to ljudsko traganje po sebi – po svojoj genealogiji i traganje po svom prognaničko–izbjegličkom snalaženju.

Autor Ahmetaga svoju knjigu započinje maksimumom Mula Mustafe Bašeskije: “Sve što je zapisano ostaje, a što se pamti nestaje” i na istoj, prvoj stranici stoji posveta knjige “*unukama i unucima*” i to su mu motivi, ta dva postulata i dvije vodilje njegovom pripovijedanju–da ostaje i da se pamti, s koljena na koljeno – sa djeda na unuka.

Autor piše o svemu, pa i o nečemu što nam se u prvi mah čini beznačajnim, što podsjeća na manir hroničara Bašeskije. Međutim, on je svjestan da svaka pojedinost, kada vremena minu, može biti pa i veoma značajna za sagledavanja i definiranja toga vremena – tog života i ljudi u njemu, pa i to–kako neko puši cigaretu, kako je gasi, s kim je dijeli, ili kako je neko umro i od koje bolesti i sl., i kako reče Ralf Voldo Emerson: “*Dobru knjigu čini dobar čitalac*”, usud je to i ove–*Bosansko–danske knjige*.

Poznato nam je da je Bašeskija, više od hroničara jednog vremena, u svom “*Ljetopisu*” pisao o dešavanjima za njegovog života, o običajima, načinu života, pa i duhu vremena–ko se vjenčao, ko je preselio, ko je otišao u rat, kada je bila gladna godina, kada je grad poharala kuga, Bašeskija nam donosi puno detalja i o privrednom životu grada, o zanatima, trgovini, izgradnji džamija, javnih česama, turbeta, o svom godišnjem prihodu i potrošnji papira u svojem dućanu, o smrti sugrađana i načinu kako su umrli itd.

Autor nam u ovoj knjizi, također, pripovijeda o sličnim temama: o lozi Ahmetagića, udajama i ženidbama, uvakufljenjima, o zaposlenjima, o firmama i rukovodnim ljudima, o agresiji na RBiH i ratnim dešavanjima, humanitarnom radu, o ratnim putešestvijama, o bjelosvjetskim životnim stanicama, izbjegličkom životu, o Danskoj i Dancima, o svojim povracima, o hadžilu-

cima, knjigama, pušenju duhana, pa i o pisanju ove knjige itd.

Ova knjiga nastaje dvadeset godina poslije rata i tri-četiri vijeka nakon pojave Ahmetagića, nastaje iz autorovih velikih odaja sjećanja, i predanja, i dokumenata, i dokaza, i u autorovoj trećoj dobi. Knjiga je jedinstvena po svojoj sadržajnosti i autorovom narativnom pristupu, i pripada rijetko osobenom rektoru i čovjeku koji neobično voli knjigu, koji bibliofilski svakodnevno puni svoju kućnu biblioteku, i zašto ne reći, i čovjeku eruditi.

Stoga, o *Bosansko-danskoj knjizi* autora Hakije Ahmetaga, svime što izrekoh iskreno svjedočim, svjedočim nešto novo uobličeno u knjigu i nadasve korisno, i što zavređuje čitateljsku pažnju. Mr. Omer Zulić, jedan od recenzenata knjige: "Autor je okom vrsnog i kontinuirano, poput pasioniranog hroničara i istraživača, bilježi sve po njemu relevantne i bitne činjenice a u nekim dijelovima knjiga ima i elemente istraživačkog. Ovakve publikacije su iznimno značajne za razumijevanje

životnih prilika i neprilika običnog čovjeka i koje nisu opterećene političkim i ideološkim sadržajima. Ovo djelo je dragocjeno svjedočanstvo o životu bošnjačkih izbjeglica u Danskoj. Ova knjiga uči da svi aktivnije i odgovornije doprinosimo da se značajnije činjenice i saznanja spasu od zaborava." Drugi recenzent, prof. dr. Izet Šabotić je definisao knjigu kao "kombinaciju romansijerskog, historiografskog, publicističkog, memoarskog i životopisnog žanra".

Hakija Ahmetaga je rođen 1948. godine u Tešnju, poslije završene gimnazije i Više pedagoške škole u Tuzli, Odsjek za nastavnike stručnih škola-elektro smjer, završava Fakultet organizacionih nauka u Beogradu. Ova knjiga mu je autorski prvijenac (obima 430 str.), a u pripremi mu je i nova knjiga.

Značajno je još kazati da će uskoro *Bosansko-danska knjiga*, biti štampana na danskom jeziku i distribuirana u Danskoj.

Kemal Ljevaković, književnik